

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
WYDZIAŁ HISTORII I NAUK SPOŁECZNYCH
INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ROCZNIKI
DZIEJÓW SPOŁECZNYCH
I GOSPODARCZYCH

ZAŁOŻONE PRZEZ
FRANCISZKA BUJAKA I JANA RUTKOWSKIEGO

TOM LXXXIII (SPECJALNY)



POZNAŃ–WARSZAWA 2022

**ROCZNIKI
DZIEJÓW SPOŁECZNYCH
I GOSPODARCZYCH**

THE POZNAŃ SOCIETY FOR THE ADVANCEMENT OF THE ARTS AND SCIENCES
SECTION OF HISTORY AND SOCIAL SCIENCES
IN CO-OPERATION WITH
THE INSTITUTE OF HISTORY POLISH ACADEMY OF SCIENCES

**SOCIAL AND ECONOMIC
HISTORY ANNALS**

ESTABLISHED BY
FRANCISZEK BUJAK AND JAN RUTKOWSKI

VOL. LXXXIII (SPECIAL)

POZNAŃ–WARSZAWA 2022

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
WYDZIAŁ HISTORII I NAUK SPOŁECZNYCH

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ROCZNIKI
DZIEJÓW SPOŁECZNYCH
I GOSPODARCZYCH

ZAŁOŻONE PRZEZ
FRANCISZKA BUJAKA I JANA RUTKOWSKIEGO

TOM LXXXIII (SPECJALNY)

Redaktor/Editor-in-Chief
Dariusz Jarosz



POZNAŃ–WARSZAWA 2022

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
THE POZNAŃ SOCIETY FOR THE ADVANCEMENT OF THE ARTS AND SCIENCES

GLÓWNY REDAKTOR WYDAWNICTW PTPN / DIRECTOR OF THE PUBLISHING HOUSE
Jakub Kępiński

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA POLSKIEJ AKADEMII NAUK
THE TADEUSZ MANTEUFFEL INSTITUTE OF HISTORY POLISH ACADEMY OF SCIENCES

KIEROWNICZKA DZIAŁU WYDAWNICZEGO IH PAN /
CHAIRWOMAN OF THE PUBLISHING DEPARTMENT

Katarzyna A. Chmielewska

RADA REDAKCYJNA / EDITORIAL BOARD

Andrzej Chwalba (Instytut Historii UJ), Jarosław Hrycak (Lviv University), Krzysztof Mikulski (Instytut Historii i Archiwistyki UMK), Alexei Miller (European University of St. Petersburg), Jerzy Strzelczyk (Instytut Historii UAM), Philipp Ther (Universität Wien), Jan Luiten van Zanden (Utrecht University)

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL COMMITTEE

Paweł Grata (Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego; XX w.), Piotr Guzowski (zastępca redaktora; Instytut Historii i Nauk Politycznych Uniwersytetu w Białymstoku; średniowiecze), Dariusz Jarosz (redaktor; IH PAN; XX w.), Pádraic Kenney (Indiana University, XX w.), Elżbieta Kościak (Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego; XIX–XX w., demografia historyczna), Cezary Kukło (redaktor statystyczny; Instytut Historii i Nauk Politycznych Uniwersytetu w Białymstoku; nowożytność, demografia historyczna), Krzysztof A. Makowski (Instytut Historii UAM; XIX w.), Włodzimierz Mędrzecki (IH PAN; XX w.), Natalia Jarska (sekretarz redakcji; IH PAN; XX w.)

Adres Redakcji/Address of Editor-in-Chief

Instytut Historii PAN

Rynek Starego Miasta 29/31

00–272 Warszawa

tel. 48 22 831 02 61, fax 48 22 831 36 42

e-mail: rdsg@ihpan.edu.pl

Redakcja i korekta tekstów w j. polskim

Jolanta Rudzińska

Redakcja i korekta tekstów w j. angielskim

Grażyna Waluga

Czasopismo recenzowane

Wersja elektroniczna jest wersją referencyjną czasopisma

Tomy w formacie pdf znajdują się na stronie internetowej: www.rdsg-ihpan.edu.pl;

ponadto angielskie streszczenia są zamieszczane na stronie "The Central European

Journal of Social Sciences and Humanities" (<http://cejsh.icm.edu.pl>)

Copyright © by Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Poznań 2022

Copyright © by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2022

Wydanie tomu dofinansowane ze środków Uniwersytetu w Białymstoku

eISSN 2450–8470

pISSN 0080–3634

Printed in Poland

nakład 150 egz., wydanie I

Poznań–Warszawa 2022

Wylączny dystrybutor

Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

dystrybucja@ptpn.poznan.pl

SPIS TREŚCI (CONTENTS)

ARTYKUŁY (ARTICLES)

Bożena Czwojdrak, <i>Zrzeczenie się sum zastawnych w piętnastowiecznej Polsce – gest filantropii czy wyrachowania?</i>	7
(Renunciation of pledged sums in fifteenth-century Poland – a gesture of philanthropy or calculation?)	22
Marius Sirutavičius, <i>Pledges as state financing deeds in the Grand Duchy of Lithuania in the early sixteenth century</i>	23
Laurynas Šedvydis, <i>“In these times of great need”: Pledging the grand duke’s demesne in the Grand Duchy of Lithuania from 1502 to 1522</i>	51
Laima Bucevičiūtė, <i>Lithuanian grand-ducal demesne pledges (from the 1500s to mid-1520s): Geographical aspects</i>	75
Piotr Guzowski, Karol Łopatecki, Radosław Poniak, <i>Revolucja militarna jako czynnik modernizacyjny skarbowości w Królestwie Polskim i Wielkim Księstwie Litewskim – przykład wojny inflanckiej (1557–1570)</i>	99
(The military revolution as a factor modernising the finances in the Kingdom of Poland and the Grand Duchy of Lithuania – the example of the Livonian War, 1557–1570)	147
Krzysztof Boroda, <i>Dokumentacja skarbowo-wojskowa z czasów Wielkiego Księstwa Litewskiego a rejestry poborowe województwa podlaskiego z lat 1578–1580</i>	151
(Treasury and military records from the times of the Grand Duchy of Lithuania and conscription registers from the Province of Podlasie between 1578 and 1580)	165
Karol Łopatecki, <i>Podatek podwodowy do połowy XVII stulecia w Koronie</i>	175
(The <i>podwoda</i> tax to the mid-seventeenth century in the Polish Crown)	198
Cristian Antim Bobicescu, <i>Kilka uwag na temat zobowiązań finansowych Mołdawii wobec Rzeczypospolitej i Imperium Osmańskiego w latach 1595–1606(1611)</i>	201
(Remarks on Moldavia’s financial obligations towards the Commonwealth and the Ottoman Empire in 1595–1606[1611])	220
Dariusz Milewski, <i>„Necessitas frangit legem”. Finansowanie wojsk polskich i litewskich przez Prusy Książęce w okresie wojny moskiewskiej 1609–1618</i>	223
(<i>Necessitas frangit legem</i> . Financing of the Polish and Lithuanian armies by Ducal Prussia during the Moscow War 1609–1618)	240
Karol Źojdź, <i>Modele karier w skarbie litewskim za panowania Zygmunta III</i>	243
(Models of careers in the Lithuanian treasury under King Sigismund III)	259

Kamila Woźnica, <i>Wydatki na żywność w budżecie domowym żołnierzy polskich i litewskich w połowie XVII wieku</i>	261
(Expenditure on food in the household budget of Polish and Lithuanian soldiers in the mid-seventeenth century)	289
Mirosław Nagielski, <i>Wojsko koronne suplementowe i komputowe w latach 1648–1652 w świetle rachunków skarbowo-wojskowych z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie</i>	291
(The Crown supplemental and comput army in 1648–1652 in the light of treasury and military sources from the Central Archives of Historical Records in Warsaw)	313
Monika Kozłowska-Szyc, <i>Dochody starostw w Wielkopolsce i Prusach Królewskich w okresie przed i po potopie szwedzkim</i>	315
(Income of <i>starostwa</i> in Greater Poland and Royal Prussia before and after the Swedish “deluge”)	347
Stanisław Zawadzki, <i>Dochodowość ekonomii królewskich w Wielkim Księstwie Litewskim w drugiej połowie XVII wieku</i>	349
(The profitability of royal economies in the Grand Duchy of Lithuania in the second half of the seventeenth century)	383
Konrad Bobiatyński, <i>Struktura wydatków skarbu litewskiego w latach sześćdziesiątych XVII wieku w świetle rachunków skarbnego litewskiego Gabriela Karola Kimbara</i>	385
(The structure of expenses of the Lithuanian treasury in the 1660s in the light of accounts of Lithuanian vice-treasurer Gabriel Karol Kimbar)	406
Zbigniew Hundert, <i>Relikt przeszłości czy istotny stały dochód? Wpływy i rozchody z koronnych prowentów ordynaryjnych w pierwszej dekadzie rządów Jana III (1674–1683)</i>	409
(Relic of the past or a substantial permanent income? Revenues and expenditures of the Crown ordinary revenues in the first decade of John III's reign, 1674–1683)	423
Grzegorz Głabisz, <i>Finansowanie wojny o tron polski w latach 1733–1735 z perspektywy konfederacji partykularnej województw poznańskiego i kaliskiego</i>	425
(Financing of the war for the Polish throne 1733–1735 from the perspective of the particular confederation of the Poznań and Kalisz provinces)	450
Jerzy Dygdała, <i>Pobieranie podatku pogłównego w Prusach Królewskich w latach 1717–1772</i>	453
(Collection of poll tax in Royal Prussia between 1717 and 1772)	472
LISTA RECENZENTÓW TOMU SPECJALNEGO RDSG (REVIEWERS OF THE SPECIAL VOLUME)	475
WYKAZ SKRÓTÓW (LIST OF ABBREVIATIONS)	477

LISTA RECENZENTÓW TOMU SPECJALNEGO RDSG

- Andrzej Buczyło – Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN
Tomasz Ciesielski – Instytut Historii Uniwersytetu Opolskiego
Anna Filipczak-Kocur – Uniwersytet Opolski
Przemysław Gawron – Wydział Prawa i Administracji UKSW
Cezary Kukło – Wydział Historii i Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytetu w Białymstoku
Marzena Liedke – Wydział Historii i Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytetu w Białymstoku
Wioletta Pawlikowska – Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN
Mariusz Sawicki – Instytut Historii Uniwersytetu Opolskiego
Jan Tęgowski – Wydział Historii i Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytetu w Białymstoku
Michał Wasiucionek – European University Institute
Tomasz Związek – Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego PAN

WYKAZ SKRÓTÓW

Wydawnictwa źródłowe

AGZ	– <i>Akta grodzkie i ziemskie</i>
KDMaz.	– <i>Kodeks dyplomatyczny Księstwa Mazowieckiego</i> , wyd. J.T. Lubomirski
KDMłp.	– <i>Kodeks dyplomatyczny Małopolski</i>
KDP	– <i>Kodeks dyplomatyczny Polski</i>
KDŚl.	– <i>Kodeks dyplomatyczny Śląska</i>
KDW	– <i>Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski</i> , t. 1–5, wyd. I. Zakrzewski, F. Piekosiński, od t. 6, wyd. A. Gašiorowski [i in.]
MPH	– <i>Monumenta Poloniae historica</i>
MPH s.n.	– <i>Monumenta Poloniae historica</i> , series nova
MRPS	– <i>Matricularum Regni Poloniae summaria</i>
PU	– <i>Pommerellisches Urkundenbuch</i>
PrU	– <i>Preussisches Urkundenbuch</i>
VC	– <i>Volumina Constitutionum</i>
VL	– <i>Volumina legum</i>
ZDM	– <i>Zbiór dokumentów małopolskich</i>

Czasopisma i wydawnictwa seryjne

Annales H.S.S.	– „Annales. Histoire, Sciences Sociales”
CPH	– „Czasopismo Prawno-Historyczne”
Dz. U.	– Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
KH	– „Kwartalnik Historyczny”
KHKM	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
PH	– „Przegląd Historyczny”

-
- | | |
|------------|---|
| PSB | – <i>Polski słownik biograficzny</i> |
| RAU hf | – Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny |
| RDSG | – „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” |
| SPPP | – Starodawne Prawa Polskiego Pomniki |
| St. Źródł. | – „Studia Źródłoznawcze” |

Archiwa i biblioteki

- | | |
|---------------|---|
| AAN | – Archiwum Akt Nowych w Warszawie |
| AGAD | – Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie |
| ANK | – Archiwum Narodowe w Krakowie |
| AP | – Archiwum Państwowe |
| BCz | – Biblioteka Książąt Czartoryskich – Muzeum Narodowe w Krakowie |
| BJ | – Biblioteka Jagiellońska |
| BKórn | – Biblioteka Kórnicka Polskiej Akademii Nauk |
| BN | – Biblioteka Narodowa |
| BPAU i PAN Kr | – Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie |
| BUW | – Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie |
| ZNiO | – Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu |



ISSN 0080-3634